

Justis- og beredskapsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 13. september 2019

Deres ref: 19/3400

HØRING – Endringer i utlendingsforskriften – Behandling av personopplysninger, bruk av automatiserte avgjørelser m.m.

NOAS viser til departementets høringsnotat av 3.7.2019 vedrørende forslag til endringer i gjeldende utlendingsforskrift. Vi vil nedenfor kommentere noen av forslagene som departementet har fremsatt i høringsnotatet. De forslagene som ikke er nevnt i dette høringssvaret har NOAS ingen kommentarer til.

4.1. Bruk av automatiserte avgjørelser

Forslaget gjelder ny forskriftsbestemmelse §17-7c. Departementet foreslår at det gis en generell hjemmel for bruk av automatiserte avgjørelser ved behandling av personopplysninger i UDI, forutsatt at behandlingen er «forsvarlig» og «ikke inneholder skjønnsmessige vurderinger», og at særlige kategorier opplysninger etter personvernforordningens artikkel 9 nr. 1 og artikkel 10 kan inngå i avgjørelsen. Videre foreslår departementet at bestemmelsen uttrykkelig slår fast at et eventuelt påklaget vedtak skal underlegges manuell klagebehandling.

NOAS støtter ikke forslaget om at det skal gis en generell bestemmelse om bruk av automatiserte avgjørelser. Vi mener formuleringen «ikke inneholder skjønnsmessige vurderinger» er for vag, og etter vårt syn bør bruken av automatiserte avgjørelser knyttes til spesifikke og angitte saksporteføljer.

Vi viser i den forbindelse til personvernforordningens fortalepunkt 41, som departementet siterer delvis, og som blant annet stiller krav til tydelighet og forutsigbarhet:

Nevnte rettslige grunnlag eller lovgivningsmessige tiltak bør imidlertid være tydelig og presist, og anvendelsen av det bør være forutsigbar for personer som omfattes av det, i samsvar med rettspraksisen til Den europeiske unions domstol («Domstolen») og Den europeiske menneskerettsdomstol.

Det finnes ikke en forhåndsdefinert kategori av saker som ikke innebærer skjønnsmessig vurdering, og slik det er formulert, innebærer forslaget stor grad av uforutsigbarhet for de registrerte. Heller ikke forsvarligheten er en fastspikret definisjon, innholdet i

forsvarlighetskravet endrer seg i takt med fagets utvikling og gir dermed rom for skjønn. Vi viser eksempelvis til såkalte Storskog-saker, der departementet i utgangspunktet instruerte UDI til å nekte realitetsbehandling i alle søknader om asyl fra personer som ankom Norge etter å ha hatt opphold i Russland. Behandlingen av denne saksporteføljen innebar ikke skjønnsmessige vurderinger, og den kunne derfor potensielt ha blitt underlagt helautomatisering.

Forslaget åpner også for at saker som berører barn, også enslige barn, kan underlegges automatisering. Departementet viser til at personvernforordningens fortalepunkt 71 om at utelukkende automatiserte avgjørelser «ikke bør» gjelde barn, ikke kan forstås som et absolutt forbud.

NOAS stiller seg kritisk til departementets forslag. Som de selv uttaler i høringsnotatet er utlendingsmyndighetene forpliktet til å foreta særskilte vurderinger i saker som berør barn. Vi kan derfor ikke se hvordan barnets beste vil bli vurdert i en automatisert prosess, og departementet drøfter ikke hvordan barnets rett til å bli hørt vil bli ivaretatt.

Selv om personvernforordningens fortalepunkt 71 ikke kan tolkes som et absolutt forbud, gir ordlyden en tydelig indikasjon på at automatiserte avgjørelser som gjelder barn ikke bør være normen. Behovet for særlig beskyttelse av barn må også sees i sammenheng med personvernforordningens fortalepunkt 38:

Barns personopplysninger fortjener et særlig vern, ettersom barn kan være mindre bevisste på aktuelle risikoer, konsekvenser og garantier samt på de rettigheter de har når det gjelder behandling av personopplysninger.

Departementet nevner tildeling av mottaksplass som eksempel på avgjørelser som er basert på objektive kriterier, og hvor barn ikke er mer sårbare enn andre. Slik NOAS ser det, illustrerer dette eksemplet at det ikke bør gis generell bestemmelse om automatiserte avgjørelser. Selv avgjørelser om mottaksplass vil inneholde skjønnsmessige vurderinger vedrørende behov for tilpasninger for den enkelte beboer. Helse, sårbarhet, familienettverk er momenter som må tas i betraktning ved tildeling av mottaksplass.

I sitt notat viser departementet til at UDI i desember 2017 startet med bruk av automatiserte avgjørelser i behandlingen av utvalgte søknader om familiegjengenforening med faglært arbeidstaker, og at i deler av denne porteføljen er saksbehandlingen nå helautomatisert. Det er imidlertid ikke opplyst om det er foretatt en evaluering av ordningen, eller om det foreligger statistikk for UDIs manuelle kontroller. Hvis det allerede foreligger slik evaluering, bør den fremlegges for å kunne gjøre en vurdering av løsningens pålitelighet, og om hvorvidt den skal utvides til å omfatte flere sakstyper.

NOAS er ikke imot bruk av automatiserte avgjørelser på generelt grunnlag. Vi er enig med departementet i at automatisering innebærer både økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse. Vi mener imidlertid det er mest hensiktsmessig å knytte bruken av automatiserte avgjørelser til spesifikke og angitte saksporteføljer. Det vil føre til forutsigbarhet for personene som omfattes av tiltaket, samtidig som det vil gi mulighet til oppdaterte konsekvensvurderinger i

takt med den teknologiske utviklingen. Som departementet selv uttaler i høringsnotatet, vil bruk av automatiserte avgjørelser, i et større perspektiv, kunne ha konsekvenser som det er utfordrende å ha full oversikt over underveis i utviklingen.

4.2.3 Særlig om innhenting av personopplysninger fra barnevernsmyndighetene

Departementet foreslår å åpne for at utlendingsmyndighetene kan innhente opplysninger fra barnevernmyndighetene om hjelpetiltak, akuttiltak, omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon samt besøkskontakt, der slike opplysninger berører søkeren, søkerens familiemedlemmer eller andre personer i søkerens husstand i sak om visum, beskyttelse, oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, familieinnvandring og utvisning. Forslaget er begrunnet i utlendingsmyndighetenes utredningsplikt, jf. forvaltningsloven § 17, samt forpliktelsen til å foreta særskilte vurderinger i saker som berører barn.

NOAS er imot forslaget, som innebærer et stort inngrep i barnas personvern og rett til privatliv, og vi kan ikke se at departementet i tilstrekkelig grad har utredet nødvendighets- og forholdsmessighetskravet i EMK artikkel 8.

Departementet begrunnet sitt forslag med at *i noen saker vil utlendingsmyndighetene kunne ha behov for å få opplysninger direkte fra barnevernmyndighetene for å kunne opplyse saken tilstrekkelig*. Inngrepet må imidlertid være begrunnet i et påtrengende samfunnsmessig behov. Det er ikke tilstrekkelig at inngrepet er ønskelig, nyttig og rimelig, eller at staten har utøvet sitt skjønne rimelig, skånsomt og i god tro. For at inngrep i privatliv skal være nødvendig i et demokratisk samfunn, må det være en rimelig balanse mellom individets interesse og samfunnets interesse i at staten foretar inngrepet, jf. EMD, Darren Omoregie v. Norge punkt 57.

Vi har merket oss departementets påstand på side 13 i notatet om at *det kan foreligge ulike insentiver for utlendingen til å unnlate å opplyse om kontakt med barnevernsmyndighetene, bl.a. der et barns forelder frykter at barnevernssaken ikke gagnar deres utlendingssak*. NOAS mener dette er udokumenterte påstander som departementet ikke underbygger på noe vis. Vår erfaring er tvert imot at foreldrene på eget initiativ opplyser om kontakt med barnevernet, da dette kan være en indikasjon på barnets sårbarhet, og et moment som kan tale for innvilgelse.

Dersom departementet velger å gå videre med det fremlagte forslaget, er NOAS bekymret for at foreldrene kan unnlate å ta kontakt med eller gi viktige opplysninger til barnevernsmyndighetene, av frykt for at det kan få konsekvenser i utlendingssaken. I ytterste konsekvens kan dette undergrave barnevernmyndigheters arbeid, og kan potensielt føre til at barn ikke får den nødvendige oppfølgingen.

NOAS vil dessuten påpeke at det allerede finnes en hjemmel i barnevernloven § 6-7 som gir barneverntjenesten adgang til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer når det er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.

4.3 Viderebehandling av personopplysninger innad i utlendingsforvaltningen

Departementet foreslår at det gis en bestemmelse som uttrykkelig slår fast at utlendingsmyndighetene kan viderebehandle personopplysninger for nye formål når det er nødvendig av kontrollhensyn og sakene har en forbindelse.

NOAS kan ikke støtte forslaget. Vi mener vilkåret om at sakene «har en forbindelse» er så bred og vag at bestemmelsen vanskelig kan anses å være i samsvar med nødvendighets- og forholdsmessighetskravet i EMK artikkel 8 eller i personvernforordningens artikkel 6 nr. 4.

NOAS har selvfølgelig forståelse for utlendingsmyndigheters behov for å se hen til tidligere innsamlede opplysninger fra samme søker eller andre i nær forbindelse med søkeren. Opplysninger gitt i tidligere saker vil være relevante for eksempel i forbindelse med behandling av søknader om familieinnvandring, permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap. Vi mener imidlertid at det vil være mest hensiktsmessig å knytte forslaget til en bestemt personkrets og sette klare kriterier for hvilke saker som skal anses å ha en forbindelse til hverandre. Slik det er formulert, uten noen parametere om hva som legges inn i begrepet «har en forbindelse», åpner bestemmelsen for viderebehandling av store mengder personopplysninger, herunder særlige kategorier opplysninger. Av kontrollhensyn kan utlendingsmyndighetene, for eksempel, vurdere som nødvendig å sammenlikne opplysninger fra personer som kommer fra samme område, eller som har felles anførsler, og det er uklart om departementet mener at sakene har en forbindelse til hverandre i slike tilfeller.

Vi savner også en drøftelse av hvordan de registrertes rett til informasjon jf. personvernforordningen artikkel 13 nr. 3 og rett til retting jf. personvernforordningens artikkel 16 vil bli ivaretatt. Det kan, for eksempel, være registrert unøyaktig informasjon i en sak, uten at det har relevans for myndighetenes vurdering av saken, samtidig som samme informasjon kan ha avgjørende betydning i en annen sak.

NOAS takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og vi er tilgjengelige for ytterligere kommentarer om dette skulle være ønskelig.

Med vennlig hilsen
for Norsk organisasjon for asylsøkere

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Florentina Grama
juridisk rådgiver